

15.3.2016

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta

Aika: torstai 17.3.2016 klo 10.00

Paikka: valiokunnan kokoushuone 4017, eduskunnan väistötilat

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle tupakkalain ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry pitää hallituksen esitystä uudeksi tupakkalain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta lähtökohtaisesti hyvänä uudistuksena ja se vastaa kansainvälisestä tupakkapuitesopimuksesta nouseviin velvoitteisiin.

Tupakkatuotteet eivät ole tavallisia kulutushyödykkeitä, vaan monin tavoin terveydelle haitallisia tuotteita. Nykyisen tupakkalain 1 §:n 2 momentissa tavoitteeksi on säädetty myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden käytön loppuminen. Tupakkatuotteiden ohella huolenaiheeksi ovat viime vuosina nousseet uudenlaiset tavat annostella nikotiinia, kuten sähkösavukkeet. Nämä uudenlaiset tavat houkuttelevat erityisesti nuoria kokeilemaan tuotteita. EHYT ry pitääkin tärkeänä esityksen ehdotusta siitä, että uuden lain tavoitteeksi asetetaan tupakkatuotteiden käytön loppumisen ohella myös muiden nikotiinituotteiden käytön loppuminen.

On tärkeää, että esityksen perustaksi on otettu väestön terveyden suojeleminen ja erityisesti nuorten nikotiinittomuuden edistäminen. Ehdotettujen säännösten avulla voidaan vähentää tupakka- ja nikotiinituotteiden houkuttelevuutta ja niiden aiheuttamaa riippuvuutta, ehkäistä lasten ja nuorten tupakoinnin aloittamista sekä suojella väestöä tupakansavulle altistumiselta. Esityksessä mainitut uudistukset tukevat asiantuntijoista koostuvan Savuton Suomi -verkoston näkemystä, jonka mukaan tupakkalain tavoite tupakkatuotteiden käytön loppumisesta on mahdollista saavuttaa jo vuonna 2030.

Jotta lakiin kirjattu tavoite tupakkatuotteiden käytön loppumisesta voidaan saavuttaa, on tupakkatuotedirektiivistä tulevien vaatimusten lisäksi välttämätöntä toteuttaa kansallista lisäsääntelyä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää paitsi nykyisten toimenpiteiden tehostamista myös uusien keinojen käyttöönottoa.

Pakkaukset

Suomessa tulisi päästä tilanteeseen, jossa tupakkatuotteiden pakkaukset ovat yhdenmukaisesti standardoituja ja tuotemerkkejä sisältämättömiä. Tämä ns. plain package on otettu monessa maassa jo käyttöön ja tupakkalain uudistuksessa standardointi olisi tärkeää toteuttaa meilläkin. Samalla tulee säätää myös savukkeen ulkonäöstä.

Sähkösavukkeet ja nikotiininesteet

Tällä hetkellä nikotiinia sisältävät sähkösavukkeet ovat Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa lääkkeiksi luokiteltavia tuotteita. Nykyinen käytäntö ehkäisee tehokkaasti erityisesti nuorten sähkösavukkeiden käyttöä ja saantia. Jos EU:n tupakkatuotedirektiivi ei mahdollista nykyisen käytännön jatkamista, EHYT ry pitää erittäin kannatettavana ehdotusta kansallisesta lisäsääntelystä koskien sähkösavukkeita ja nikotiininesteitä. Kansalliseen lisäsääntelyyn kuuluisivat muun muassa ostoikäraja, myynnin luvanvaraistaminen, markkinointi-, esilläpito- ja etämyyntikiellot, makuaineiden kieltäminen, maahantuonnin rajoittaminen sekä käyttökiellot tiloissa, joissa ei saa tupakoida. Sähkösavukkeissa käytettävät nikotiininesteet ovat erittäin myrkyllisiä ja riippuvuutta aiheuttavia tuotteita. Sekä sähkösavukeneesteistä että sähkösavukkeen käytössä muodostuvasta höyrystä on löydetty terveydelle haitallisia aineita. Nesteiden on todettu olevan usein laadultaan epätasaisia ja tuoteselosteiltaan puutteellisia tai jopa virheellisiä.

Huolestuttavinta on se, että alaikäisten sähkösavukekokeilut ovat yleistyneet ja että puolet sähkösavukkeita kokeilleista nuorista on käyttänyt nikotiinipitoisia nesteitä (Nuorten terveystapatutkimus 2015). EHYT ry:n kantana on, että sähkösavuketta tulisi koskea yhtä tiukka sääntely kuin tupakkatuotteita, jotta niistä ei muodostuisi alaikäisille uutta väylää nikotiiniriippuvuuteen ja tupakkatuotteiden käytön aloittamiseen. Etenkin erilaiset makuaineet houkuttelevat nuoria ja tekevät käytön aloittamisesta helpompaa. Samasta syystä erilaisten tupakan vastikkeiden, kuten energianuuskan ja e-karkkien, nykyistä tiukempi sääntely on tärkeää. Näitä tuotteita markkinoidaan erityisesti lapsille ja nuorille, pyrkimyksenä madaltaa kynnystä nikotiinituotteiden käytön aloittamiseen.

EHYT ry kannattaa lakiesityksen ehdotusta siitä, että tupakkatuotteiden ohella nikotiininesteiden vähittäismyyntiin vaadittaisiin jatkossa tupakkalain mukainen lupa, jotta myyntiä olisi helpompi valvoa.

Sähkösavukkeet rinnastetaan lakiesityksessä tupakkatuotteisiin. Tästä johtuen on tärkeää, että myös sähkösavukkeita aloitettaisiin verottaa ja että niiden verotus sisällytettäisiin tupakkaverolakiin.

Maahantuonti

EHYT ry pitää huolestuttavana nuorten nuuskankäytön lisääntymistä. Nuuskan matkustajatuonti on lisääntynyt yli 40 prosenttia vuosien 2009 ja 2014 välisenä aikana. Kun nykyisen lain mukaan nuuskaa saa tuoda 1,5 kg omaan käyttöön, jatkossa esityksen mukaan kaikkia savuttomia nikotiinituotteita saisi tuoda omaan käyttöön yhteensä 1,0 kg. On tärkeää, että savuttomien nikotiinituotteiden myynnin ja maahantuonnin kieltö koskee

nuuskan lisäksi myös nenänuuskaa ja purutupakkaa, kuten esityksessä on mainittu. Näiden tuotteiden maahantuontia on rajoitettava vähintään esityksessä esitetyllä tavalla, kuitenkin maahantuotujen savuttomien tuotteiden sisältämä nikotiinimäärä huomioiden. Vahvimmat nuuskatuotteet voivat sisältää jopa 42 mg nikotiinia/gramma. 20 savukkeen sisältämä nikotiinimäärä on noin 10 mg.

Esityksessä oleva 24 tunnin aikarajoitus ja esitetty yhden kilon rajoitus tupakkatuotteiden maahantuonnille ETA:n ulkopuolelta vahvistaa tupakkapoliittisia tavoitteita ja tuo parannusta erityisesti Itä-Suomen synkkään tupakointitilastoon. Aikarajan avulla voidaan ehkäistä rajan tuntumassa käytävää tupakkatuotteiden laitonta kauppaa sekä tupakkatuotteiden päätymistä alaikäisille.

Etämyynti

EHYT ry kannattaa tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden rajat ylittävän sekä kansallisen etämyynnin kieltä esityksen mukaisesti. Etämyynnin kieltämisellä voidaan ehkäistä paitsi tupakkatuotedirektiivin vastaisten tuotteiden päätyminen kuluttajille myös tupakka- ja nikotiinituotteiden päätyminen alaikäisille. Kansallisen etämyynnin kiellolla voidaan varmistaa se, että suomalaiset toimijat eivät pääse kiertämään Suomen tupakkalainsäädäntöä sijoittamalla toimintaansa ulkomaille.

Parveketupakointi

Puhdas hengitysilma on perusoikeus. Ympäristön tupakansavulle altistuminen aiheuttaa samoja sairauksia kuin tupakointi. Ympäristön tupakansavu on luokiteltu syöpävaaralliseksi aineeksi eikä sille altistumiselle ole turvallista tasoa. Tupakkapuitesopimuksen savuttomia ympäristöjä koskevan artikla 8 mukaan sopimuspuolten on suojeltava ihmisiä ympäristön tupakansavulle altistumiselta.

Parveke on osakehuoneistoon rinnastettavissa oleva tila, jota osakkeenomistaja saa käyttää samalla tavalla asunnon käyttötarkoituksen mukaisesti kuin muutakin osakehuoneistoa. Sen käytöstä ei saa kuitenkaan aiheutua muille asukkaille vahinkoa tai kohtuutonta haittaa tai häiriötä. On hyvä, että lakiesityksessä taloyhtiöiden on mahdollista puuttua tupakointiin parvekkeilla ja muilla ulkoalueilla, kuten terasseilla sekä puuttua myös tilanteisiin, joissa savuhaitta leviää asuntoihin.

Tupakointikielto yksityisautoissa alle 18-vuotiaiden läsnä ollessa

Tupakkalailla halutaan suojella erityisesti lapsia ja nuoria tupakalta sekä taata, ettei kukaan vastoin tahtoaan altistu tupakansavulle. Noin joka kymmenes lapsi ja nuori joutuu altistumaan tupakansavulle autossa, jonne nykyinen Suomen tupakkalaki ei yllä. EHYT ry pitää erittäin tärkeänä, että lakiin saadaan kohta, jossa kielletään tupakointi yksityisautoissa alle 18-vuotiaiden läsnä ollessa. Altistuminen tupakansavulle lisää lapsen riskiä sairastua toistuviin hengitystie- ja korvatulehduksiin sekä astmaan ja allergioihin. Jopa yhden savukkeen polttaminen autossa nostaa tupakansavupitoisuudet samalle tai korkeammalle tasolle kuin se oli aiemmin savuisimmissa ravintoloissa tai baareissa. Tuuletus tai ilmanvaihto ei riitä suojaamaan lapsia tupakansavulle altistumiselta autojen sisätiloissa.

Tupakoinnin kieltäminen yksityisautossa alle 18-vuotiaan läsnä ollessa on lastensuojelullinen toimi. Suomalaisista 84 % puoltaa tupakoinnin kieltämistä yksityisautoissa alaikäisten läsnä ollessa. Tupakoivistakin 70 % on tätä mieltä. (TNS Gallup, 8-9/2013)

Viranomaistoiminnan resurssit

EHYT ry pitää tärkeänä, että viranomaisvalvonnalle turvataan uuden lain myötä tarvittavat lisäresurssit.

Tupakasta vieroittautumisen tuki

Uuden tupakkalain myötä Sosiaali- ja terveysministeriön on huolehdittava siitä, että tupakasta vieroittautumisen tuki otetaan järjestelmällisesti osaksi sosiaali- ja terveyspalveluita. Lopettamisen tuki on välttämätöntä, jotta tavoite tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinituotteiden käytön loppumisesta voidaan saavuttaa. Tupakasta vieroittautumisen tuen järjestäminen edistää myös hallitusohjelmaan kirjattua tavoitettua väestön terveyserojen kaventamisesta.

On hienoa, että tupakkalain kokonaisuudistus toteutetaan juuri nyt. Suomalaiset, tupakoitsijat mukaan luettuina, kannattavat yleisesti tupakoinnin rajoittamista koskevia toimenpiteitä, joten esitetyillä toimilla on kansalaisten tuki. Nuorten tupakoinnin rajoittamista kannattaa yli yhdeksän kymmenestä suomalaisesta, riippumatta omasta tupakoinnista. Uudistus onkin tarpeellinen erityisesti lasten ja nuorten terveyden suojelun näkökulmasta.

Helsingissä 15.3.2016

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
Kristiina Hannula
toiminnanjohtaja